

взаємозв'язки – перемінна залежить від своїх минулих трансформацій; горизонтальні взаємозв'язки – перемінні залежать одна від одної; діагональні взаємозв'язки – перемінна А залежить від минулого перемінної В. Такі тісні взаємозв'язки призводять з часом до зростання відхилень у поведінці системи (хаотичні процеси) [9, с. 100], що суттєво скорочує горизонт прогнозування.

Якщо внаслідок зростання складності соціальної (міжнародної) системи горизонт прогнозування скорочуватиметься – це призведе до того, що ми будуватимемо свої припущення про майбутнє на коротку перспективу і наші управлінські стратегії теж стосуватимуться короткої перспективи. Якщо ми будемо користуватись короткостроковими прогнозами – це означає, що ми будемо помилятись стосовно довгострокових наслідків реалізації тих чи інших технологій або проєктів. Тому, відсутність інструментів ефективного управління і прогнозування складності призведе до занепаду соціальної системи в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. The Fourth Industrial Revolution Is Here: What Now? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://singularityhub.com/2016/12/16/the-fourth-industrial-revolution-is-here-what-now-video/#sm.00007a8xotjxcujz0t1abl25dbut>
2. Understanding Unintended Consequences with Yaneer Bar-Yam [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.human-current.com/blog/2017/6/8/understanding-unintended-consequences-yaneer-bar-yam>
3. Гигеренцер Герд. Понимать риски. Как выбирать правильный курс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://psy.wikireading.ru/102787>
4. Кестлер А. Дух в машине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.studmed.ru/kestler-a-duh-v-mashine_172b4987252.html#
5. Криптовалюта, роботы и Украина. Давос–2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://korrespondent.net/business/economics/3932018-kryptovaluta-roboty-y-ukrayna-davos-2018>
6. Мизес, Людвиг фон. Человеческая деятельность: трактат по экономической теории. – Челябинск: Социум, 2005. – 878 с.
7. Реймерс Н. Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы). – М.: Журнал «Россия Молодая», 1994. – 367 с.
8. Талеб Н. Н. Антихрупкость. Как извлечь выгоду из хаоса. – М.: КоЛибри, Азбука–Аттикус, 2016. – 768 с.
9. Талеб Н. Н. О секретах устойчивости: Эссе; Прокрустово ложе: Философские и житейские афоризмы. – М.: КоЛибри, Азбука–Аттикус, 2012. – 240 с.
10. Шевченко М. О. Этичные проблемы технологичного вдосконалення людини / М. О. Шевченко // Мультиверсум. Філософський альманах. – К., 2015. – Вип. 5–6 (143–144).

References

1. The Fourth Industrial Revolution Is Here: What Now? [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://singularityhub.com/2016/12/16/the-fourth-industrial-revolution-is-here-what-now-video/#sm.00007a8xotjxcujz0t1abl25dbut>
2. Understanding Unintended Consequences with Yaneer Bar-Yam [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.human-current.com/blog/2017/6/8/understanding-unintended-consequences-yaneer-bar-yam>
3. Gigerencer Gerd. Ponimat' riski. Kak vybirat' pravil'nyj kurs [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://psy.wikireading.ru/102787>
4. Kestler A. Duh v mashine [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.studmed.ru/kestler-a-duh-v-mashine_172b4987252.html#
5. Kriptovaljuta, roboty i Ukraina. Davos–2018 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://korrespondent.net/business/economics/3932018-kryptovaluta-roboty-y-ukrayna-davos-2018>
6. Mizes, Ljudvig fon. Chelovecheskaja dejatel'nost': traktat po jekonomicheskoj teorii. – Cheljabinsk: Socium, 2005. – 878 s.

7. Rejmerns N. F. Jekologija (teorii, zakony, pravila, principy i gipotezy). – М.: Zhurnal «Rossija Molodaja», 1994. – 367 s.

8. Taleb N. N. Antihrupkost'. Kak izvlech' vygodu iz haosa. – М.: KoLibri, Azbuka–Attikus, 2016. – 768 s.

9. Taleb N. N. O sekretah ustojchivosti: Jesse; Prokrustovo lozhe: Filofoskie i zhitejskie aforizmy. – М.: KoLibri, Azbuka–Attikus, 2012. – 240 s.

10. Shevchenko M. O. Etychni problemy tehnologichnogo vdoskonalennja ljudyny / M. O. Shevchenko // Mul'tyversum. Filofosf'kyj al'manah. – К., 2015. – Vyp. 5–6 (143–144).

Shevchenko M. A., Candidate of philosophy Sciences, Senior Lecturer of department of philosophy, Kyiv National University of Culture and Arts (Ukraine, Kyiv), mirdzen@yahoo.com

Relationships between increasingly complex social systems and predicting

Main objective of the study: high-tech influences of formation of complexity and unpredictability of social systems.

Methodology: we have used system approach.

- 1) The more simple social system, the more better one is predicted.
- 2) Gradually social systems become more complex.
- 3) The more complex social system, the worse one is predicted.
- 4) One of the factors complicate the social systems are high technology.
- 5) The problem predicting of complex social systems are determined by the high coherence of connections between the elements in such systems. It leads to chaotic processes that reduce the forecasting horizon.
- 6) If, as a result of the growing complexity of the social system, the forecast horizon decreases, it will lead to the fact that we build our assumptions about the future in the short term, and our management strategies will also deal with short-term prospects.
- 7) If complexity of social system increases, then forecasting horizon will be reduce. If forecasting horizon reduces, then we'll make our assumptions about the future in short perspective. If we make our assumptions about the future in short perspective, then our management strategies will be misguided for this perspective.
- 8) Results: If we haven't tools for effective management and forecasting of complexity, then it will lead to degradation of social system in long-term perspective.

Keywords: prediction, n-order consequences, system approach, Peltzman effect, cloning, robotics, law of association.

* * *

УДК 130.2+330.4+330.162

Юшкевич Ю. С.,

кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії, історії та політології, Одеський національний економічний університет (Україна, Одеса) gjs030680@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ФЕНОМЕНУ ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Метою даної статті є соціально-філософське дослідження сутності та ролі економічної культури, як інтеграційної форми, що виступає духовною квінтесенцією економічного життя та трансформації її контекстуального змісту. До методів, що застосовувалися слід віднести перш за все гіпотетико-дедуктивний, компаративістський, структурно-функціональний. Було зроблено висновок, що детермінованість стану економіки нашої країни економічною культурою, обумовлює необхідність врахування індивідуального та соціального рівнів її сформованості, зокрема її ціннісних домінант, при плануванні подальшої стратегії економічного розвитку України. Соціологічні показники свідчать про недостатній рівень морально-етичної складової економічної культури, зокрема низький ступінь економічної відповідальності та економічної справедливості, що може стати значною перешкодою на шляху прогресивного розвитку нашої держави в якості гідного представника європейської спільноти.

Ключові слова: економіка, економічна відповідальність, економічна культура, економічна справедливість, знання, культура, праця, цінності.

Сучасний стан та подальший розвиток світової цивілізації визначається всеохоплюючим глобалізаційним процесом, що детермінує інтеграційні трансформації в усіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема формування єдиного економічного простору, уніфікацію економічних взаємозв'язків та

всезагальну економічну взаємозалежність. Усвідомлення цього факту обумовило необхідність консолідації зусиль щодо подолання викликів планетарного масштабу, що постали перед сучасним людством, результатом чого стало затвердження у 2015 році в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН орієнтирів сталого розвитку до 2030 року. У 2017 році було підготовлено Національну доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» в якій наведено адаптований варіант 17 глобальних цілей з урахуванням національної специфіки, пріоритетне значення серед яких має вирішення проблем пов'язаних з економікою нашої країни [4].

Необхідно наголосити, що саме формулювання Цілей Сталого Розвитку та низки завдань, що розроблено для їх досягнення, містить в собі контекст теоретичне розкриття якого потребує не тільки вузькоспеціалізованого суто економічного погляду а й загальногуманітарного аналізу.

Плідним у цьому сенсі є дослідження концепту «економічна культура». Різні аспекти цього феномену вивчались вітчизняними (В. М. Ворона, О. О. Міщенко, В. В. Москаленко, Є. І. Суїменко, Т. О. Петрушина, Ю. Ж. Шайгородський), російськими (Т. І. Заславська, О. А. Погребняк, Д. С. Расков, Р. В. Ривкіна, І. В. Розмаїнський) та зарубіжними (А. Кламер, Д. Норт) економістами, соціологами, психологами тощо.

На наш погляд, в сучасному науковому дискурсі не знайшов достатньої реалізації соціально-філософський підхід до дослідження економічної культури, що виступає тим орієнтиром у безкрайньому лабіринті наявних дефініцій, який дозволяє бачити головне, найбільш суттєве у цьому феномені, має методологічне та системотворче призначення, що виводить науковий пошук на інший рівень.

Тому, метою даної статті є соціально-філософське дослідження сутності та ролі економічної культури, як інтегративної форми, що виступає духовною квінтесенцією економічного життя та трансформації її контекстуального змісту.

Слід зазначити, що проблема взаємодії економіки та культури, зокрема дослідження феномену економічна культура, має фундаментальне значення як в теоретичному, так і в практичному сенсі, особливо в контексті необхідності усунення факторів, що найбільшою мірою обумовлюють кризу сучасної економіки та пошуку шляхів поліпшення економічної ситуації в Україні.

Представники сучасної економічної та соціологічної думки, зокрема Д. Норт, наголошують на значному впливі культури на економіку і необхідності, в цьому контексті, створення нового інтегрованого підходу до дослідження економічних процесів, що буде враховувати як економічні, так і соціологічні, політологічні, культурологічні аспекти. На його погляд, пізнавальний процес людини не лише зазнає впливу культури та суспільства, а є культурним і соціальним процесом у фундаментальному сенсі. Поза культурою, що виступає транслятором знань та цінностей, неможливо зрозуміти специфіку траєкторій економічного розвитку і типів політичного та соціального устрою суспільства. Дослідження сутності та динаміки певного інституційного устрою, обумовлює необхідність звернення до сфери культури та розуміння економіки як культурного процесу [5, с. 58].

В своїй доповіді «Культура має значення» А. Кламер, наголошує, що поза економікою знаходиться цілий світ,

який складається з цінностей, доброчинностей, з того, що є основою, що спонукає нас до дій та ще важливіше – робить нас людьми. На його думку, економіка є лише частиною загального контексту яким виступає культура; вона є лише інструментом для виробництва того, що є більш важливішим, а саме культури. Все своє життя ми віддаємо пошуку ідей, зазначає А. Кламер, що являють собою частину наших культурних благ, нашого накопиченого культурного капіталу, що виробляє культурні цінності [2].

У соціологічному дослідженні економічної культури П. Бергера акцентовано, що економічні інститути існують не у вакуумі, а у контексті соціальних і політичних структур, культурних форм та, безумовно, в структурі самосвідомості: в системах цінностей, ідей, вірувань [1, с. 31]. Тому їх треба розглядати крізь призму культурологічного та навіть аксіологічного підходів.

Якщо поглянути на цю проблему з іншого ракурсу, необхідно відмітити, що економіка також здійснює значний вплив на культуру. Аналогічно до того як об'єктивні умови буття протягом часу поступово, але цілеспрямовано формують певні ментальні особливості нації, наявний рівень розвитку економіки задає об'єктивні параметри формування культури як окремих індивідів та соціальних груп, так і суспільства в цілому. На думку Т. О. Петрушиної, в діалектичному взаємозв'язку економіки і культури саме економіці, матеріальному базису належить конститутивна роль. Спосіб труда та виробництва визначають систему координат, в якій формується і розвивається культура, яка, в свою чергу, в процесі розвитку, здатна активно впливати та детермінувати подальші зміни економічного базису [8, с. 17].

Як ми бачимо, питання визначення детермінуючої ролі однієї з форм соціального буття людини в парі «економіка-культура» залишається відкритим та навіть ще більш актуалізується. Безсумнівним є те, що економіка має культурне та навіть соціальне коріння, наявні моделі економічного розвитку залежать від типу домінуючої економічної культури. Цінності та норми, що являють собою зміст цієї культури, спрямовують економічний розвиток суспільства. Крім цього, якісний стан культури суб'єкта економічної діяльності, рівень сформованості культурно-економічних імперативів на індивідуальному рівні, значною мірою впливають на процес і результати праці, як окремого індивіду, так і на всю економічну систему в цілому. Але, слід констатувати, що економіка в різних своїх проявах обумовлює стан та визначає подальший розвиток культури. Так, економічна складова грає не останню роль у можливості реалізації різноманітних культурних проектів та збереженні культурної спадщини, що є сховищем духовних та матеріальних цінностей нашого народу. Іншим аспектом цього питання є те, що економіка в певному сенсі виступає «законодавцем», що визначає ціннісний зміст наявної економічної культури. В цьому знаходить свій прояв діалектичність взаємозв'язку економіки та культури. Прогресивний розвиток сучасної економіки можливий лише при умові відповідності змісту економічної культури ринковому типу економіки в іншому випадку культура буде вступати в протиріччя та сповільняти розвиток економічної сфери. Таким чином, ця взаємодія характеризується певною циклічністю,

де зв'язуючим елементом виступає людина, як суб'єкт економічної діяльності.

Слід зазначити, що абстрагування від суто інструментального аспекту цього питання обумовлює доцільність не лише визнання взаємовпливу економіки та культури, а й наполягання на трактуванні економіки як культури. На думку О. А. Погребняка та Д. Є. Раскова, економіка, яка є частиною культурної діяльності людини, потребує пошуку нового бачення свого предметного поля, що буде сприяти подоланню ізоляваності економічної теорії від морального, історичного, соціального та навіть метафізичного контекстів. Культура має сенсоутворюючий зміст, вона відсилає до того, що трансцендентно полю значень будь якої абстрактної системи, що репрезентує ту чи іншу природу, зокрема економічних відносин, але іманентно людському існуванню в його конкретності. В економіці, що розглядається крізь призму культури, суб'єкт вже не виступає фіксованим агентом, що підпорядкований певним об'єктивним закономірностям, а розуміється у відкритому історичному горизонті безперервного самоконституювання, в межах якого стандартні економічні цілі не є тим, що *a priori* має значення, а тим, що завжди бере участь у проблематизації власного сенсу [6, с. 96, 101].

Проведений концептуальний аналіз наявних дефініцій поняття «економічна культура» дозволяє зробити висновок, про поліваріативність підходів до його вивчення, що обумовлено багатогранністю цього феномену.

Плідним, на наш погляд, є підхід, згідно якого в цьому концепті мислиться в першу чергу когнітивна, аксіологічна та праксіологічна складові. Під когнітивним елементом мається на увазі сукупність знань та уявлень, що відображують різні сторони економічної реальності та формують стереотипи економічного мислення. Аксіологічна складова включає матеріальні та духовні цінності, що функціонують в економічному середовищі. Практиологічний компонент являє собою певні способи або вектори діяльності окремого індивіду, групи або суспільства у цілому, що спрямована на виробництво, обмін та споживання продуктів праці та детермінована з одного боку набутими знаннями та навичками, а з іншого опанованими цінностями, що виступають змістом економічних норм, що регулюють поведінку суб'єктів економічних відносин.

Слід наголосити, що більшість науковців акцентують на ціннісному вимірі економічної культури, беручи до уваги або моралістичний, або більш абстрактний контексти. Співвідносячи когнітивну, аксіологічну та праксіологічну складові економічної культури, ми волею-неволею схилиємось до необхідності констатування визначальної ролі категорії «цінність» в триаді «знання–цінність–діяльність», через яку ми можемо визначити сутність та роль інших елементів.

Сучасний соціальний простір характеризується активним розвитком постіндустріального суспільства та формуванням нового відповідного типу економіки, а саме економіки знань. Виявлення ціннісного змісту цього компоненту економічної культури стає можливим у результаті вивчення дуальної природи знань, які одночасно виступають вагомим фактором ефективності сучасного виробництва, при умові їх інноваційності,

та результатом, продуктом цієї економічної діяльності. Саме знання, що являє собою або сукупність зовнішньої, абстрагованої від конкретного інтелектуального виробника, інформації, або виступає в якості внутрішніх знань–вмінь–навичок суб'єкта економічної діяльності, має духовно–культурну та матеріально–економічну цінність, виступаючи з одного боку формою соціального буття та самореалізації індивіда, а з іншого товаром, що є найбільш цінним на ринку постіндустріального суспільства.

Щодо аксіологічного виміру економічної діяльності, то в цьому контексті, доцільним здається звернення до категорії «праця», ціннісний зміст якої також знаходить свій прояв у двох формах, з одного боку, як результат трудової діяльності – накопичення матеріальних благ, а з іншого, як самоцінність самого процесу праці. Згідно з даними соціологічного дослідження специфіки економічного світогляду представників сучасного українського соціуму, кількісний показник інструментальної мотивації, в межах якої праця розглядається як засіб досягнення певних цілей і не виступає самоцінністю, складає 45,4%, що ж стосується протилежної позиції – ціннісної мотивації до праці, то цей показник є трохи більшим – 48,8%. Безпосереднє відношення до цих двох форм мотивації, має прагматична та соціальна мотивації до праці, тобто орієнтація на отримання матеріального прибутку (64,5%) або задоволення від цікавого виду діяльності (24,9%) відповідно [8, с. 135]. На наш погляд, такі показники свідчать, по–перше, про дисбаланс економічного світогляду сучасних українців, а, по–друге, є достатньо невтішними в контексті світоглядно–філософської традиції нашого народу. Згадуючи філософію Г. Сковороди, а саме вчення про «сродну працю», необхідно наголосити, що лише праця яка до вподоби твоєму серцю, що є найвищою насолодою, може бути максимальною корисною для людини на шляху досягнення власної самореалізації та особистого щастя. Вона орієнтує індивіда на ціннісно–смісловий зміст культури та виступає гарантом існування суспільства всезагального блага.

Акцентуючи на ціннісному, навіть моралістичному вимірі економічної культури доречним є звернення до роботи Д. Макклоскі «Економіка з людським обличчям, або гуманоміка» в якій авторитетний у США економіст закликає до критичного розгляду генезису економічного порядку. Основна думка автора полягає в тому, що розвинуті країни сучасного світу досягли свого успіху не завдяки накопиченню капіталу або вдосконаленню системи приватної власності, а зовсім з інших причин, якими є «ріст почуття власної гідності у простих людей та переживання духу свободи у винахідників» [3, с. 40]. Д. Макклоскі пропонує створити міждисциплінарну сферу економічного знання – гуманоміку, що буде включати в економічний дискурс етичні питання, предметом розгляду яких будуть добродійності, що ігноруються в межах стандартних підходів, але без яких неможливо пояснити багатство сучасного світу. На думку автора, саме повернення економічної проблематики до більш широкого контексту, пов'язаного з трансформацією духа та цінностей, може наблизити нас до розуміння того, яким чином відбувається розвиток сучасної цивілізації.

Схожої думки дотримуються Д. К. Стожко, К. П. Стожко, Н. Н. Целищев, наводячи в якості приклада успішність економічної системи Японії, основу економічної діяльності суб'єктів господарювання якої складають морально-етичні цінності. На думку авторів, глобалізаційні та інтеграційні процеси, що детермінують сучасний економічний розвиток, актуалізують певні соціальні цінності, серед яких особливу увагу слід звернути на соціальну справедливість та соціальну відповідальність [7, с. 260].

Слід зазначити, що в Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна», про яку йшла мова вище, акцентується на необхідності імплементації саме принципів відповідальності та справедливості в економічній сфері. На жаль, дані соціологічних досліджень свідчать про невтішні показники і в цьому сенсі, так більшість респондентів (63,1%) вважають, що в поведінці сучасних українців переважає прагматична мотивація – прагнення будь-якою ціною підвищити свій матеріальний добробут, установку ж на відношення взаємної винагороди – прагнення до успіху на основі справедливих взаємовідносин з іншими, відмітили лише 6,4% респондентів. Що стосується сформованості відчуття відповідальності, то його наявність відмітили лише 65% експертів при цьому на рівні нижче середнього, так само як наявність економічної культури в представників українського соціуму в цілому [8, с. 111, 114].

Отже, детермінованість стану економіки нашої країни економічною культурою, обумовлює необхідність врахування індивідуального та соціального рівнів її сформованості, зокрема її ціннісних домінант, при плануванні подальшої стратегії економічного розвитку України. Соціологічні показники свідчать про недостатній рівень морально-етичної складової економічної культури, зокрема низький ступінь економічної відповідальності та економічної справедливості, що може стати значною перешкодою на шляху прогресивного розвитку нашої держави в якості гідного представника європейської спільноти.

Список використаних джерел

1. Бергер П. Капиталистическая революция: 50 тезисов о процветании, равенстве и свободе. – М.: Прогресс-Универс, 1994. – 320 с.
2. Кламер А. Культура имеет значение. Экономическая культура: ценности и интересы // Альманах центра исследований экономической культуры факультета свободных искусств и наук СПбГУ. – С.–П., 2014. – С.13–19.
3. Макклоски Д. Экономика с человеческим лицом, или гуманомика // Вестник СПбГУ. Серия 5: Экономика. – 2013. – №3. – С. 7–40.
4. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». – Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 174 с.
5. Норт Д. Понимание процесса экономических изменений. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2010. – 256 с.
6. Погребняк А. А., Расков Д. Е. Экономика как культура: возвращение к «спор о методах» // Общественные науки и современность. – 2013. – №2. – С.96–106.
7. Стожко Д. К., Стожко К. П., Целищев Н. Н. Аксиология современной экономики: проблема формирования экономического сознания // Вестник ПНИПУ. Социально-экономические науки. – 2017. – №3. – С. 252–264.
8. Экономическая культура населения Украины: Монография / Под ред. академика НАН Украины В. М. Вороны, д-ра филос. наук, профессора Е. И. Саименко. – К.: Институт социологии НАН Украины. 2008. – 316 с.

References

1. Berger P. Kapitalisticheskaya revolyutsiya: 50 tezisov o protsvetanii, ravenstve i svobode. – M.: Progress–Univers, 1994. – 320 s.
2. Klamer A. Kultura imeet znachenie. Ekonomicheskaya kultura: tsnnosti i interesy // Almanah tsentra issledovaniy ekonomicheskoy kulturyi fakulteta svobodnyih iskusstv i nauk SPbGU. – S.–P. 2014. – S. 13–19.
3. Makkloski D. Ekonomika s chelovecheskim litsom, ili gumano-mika // Vestnik SPbGU. Seriya 5: Ekonomika. – 2013. – №3. – S.37–40.
4. Natsionalna dopovid «Tsili Stalogo Rozvitku: Ukrayina». – Kyiv: Ministerstvo ekonomichnogo rozvitku i torgovli Ukrayini, 2017. – 174 s.
5. Nort D. Ponimanie protsessu ekonomicheskikh izmeneniy. – M.: Izd. dom Gos. un–ta – Vyishey shkoly ekonomiki, 2010. – 256 s.
6. Pogrebnyak A. A., Raskov D. E. Ekonomika kak kultura: vozvrashchenie k «sporu o metodah» // Obschestvennyie nauki i sovremennost. – 2013. – №2. – S.96–106.
7. Stozhko D. K., Stozhko K. P., Tselishev N. N. Aksiologiya sovremennoy ekonomiki: problema formirovaniya ekonomicheskogo soznaniya // Vestnik PNIPU. Sotsialno–ekonomicheskije nauki. – 2017. – №3. – S.252–264.
8. Ekonomicheskaya kultura naseleniya Ukrainyi: Monografiya / Pod red. akademika NAN Ukrainyi V. M. Voronyi, d-ra filios. nauk, professora E. I. Saimenko. – K.: Institut sotsiologii NAN Ukrainyi. 2008. – 316 s.

Yushkevich Y. S., PhD in Philosophy, Senior Lecturer of the department of philosophy, history and political science, Odessa National Economic University (Odessa, Ukraine) gjs030680@gmail.com

Transforming content of the phenomenon of economic culture in the context of globalization

The purpose of this article is a social and philosophical study of the essence and role of economic culture as an integrative form, which is the spiritual quintessence of economic life and the transformation of its contextual meaning. The methods that were applied should be attributed primarily hypothetico-deductive, comparative, structural-functional. It was concluded that the determinism of the state of the economy of the country by economic culture makes it necessary to take into account the individual and social levels of its formation, in particular its dominant component – values, while planning the further strategy of Ukraine's economic development. Sociological data indicate an insufficient level of the moral and ethical component of economic culture, in particular a low degree of economic responsibility and economic justice, which can become a significant obstacle to the progressive development of our state as a worthy representative of the European community.

Keywords: economy, economic responsibility, economic culture, economic justice, knowledge, culture, labor, values.

* * *

УДК 111:130.3:165

Осипов А. А.,

доктор философских наук, профессор,
профессор кафедры социологии,
ЧНУ им. Петра Могилы (Украина, Николаев),
anatosipova2@gmail.com

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ МИРОВОЗЗРЕНИЯ Рудольфа ШТАЙНЕРА Статья 1. На пути от философии к антропософии

Опираясь на методы феноменологии и герменевтики, определены основные философские принципы, на которых основывается построение Р. Штайнером антропософского мировоззрения. Определены особенности непосредственно данного чувственного опыта и непосредственно данного образа мира как исходных моментов в построении целостности природы человека-духовного.

Ключевые слова: антропософия, беспредпосылочность, духовность, мышление, переживание, целостность, чувственный опыт.

(статья друкується мовою оригіналу)

Вопрос о духовной составляющей природы человека и связи ее с материальными процессами